

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

**S T U D Y**

*You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊*

*Thank You for Supporting SA Exam Papers*

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ [www.saexampapers.co.za](http://www.saexampapers.co.za)



**SA EXAM  
PAPERS**



# basic education

Department:  
Basic Education  
**REPUBLIC OF SOUTH AFRICA**

**NASIONALE  
SENIOR SERTIFIKAAT**

**GRAAD 12**

**LANDBOUBESTUURSPRAKTYKE**

**NOVEMBER 2011**

**MOONTLIKE ANTWOORDE**

**PUNTE: 200**

Hierdie memorandum bestaan uit 14 bladsye.

## AFDELING A

## VRAAG 1.1

1.1.1	A	B	C✓✓	D
1.1.2	A	B	C	D✓✓
1.1.3	A	B✓✓	C	D
1.1.4	A	C	C✓✓	D
1.1.5	A	B✓✓	C	B
1.1.6	A✓✓	B	C	D
1.1.7	A	B✓✓	C	D
1.1.8	A✓✓	B	C	D✓✓
1.1.9	A	B	C✓✓	D
1.1.10	A	B✓✓	C	D

(10 x 2) (20)

## VRAAG 1.2

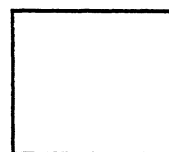
1.2.1	J✓✓
1.2.2	D✓✓
1.2.3	G✓✓
1.2.4	F✓✓
1.2.5	E✓✓
1.2.6	I✓✓
1.2.7	L✓✓
1.2.8	A✓✓
1.2.9	B✓✓
1.2.10	H✓✓

(10 x 2) (20)

## VRAAG 1.3

- 1.3.1 Gronderosie ✓
- 1.3.2 Nader ✓ (Minder)
- 1.3.3 Optimum ✓ (Ideale, Beste)
- 1.3.4 Kalibrering/Kalibrasie ✓
- 1.3.5 Korttermyn/produksie lening ✓
- 1.3.6 Verlies ✓
- 1.3.7 Kontrole Beheer/ monitoring ✓
- 1.3.8 Organiese/Biologiese ✓  
(perma-kultuur)
- 1.3.9 Depresiasie / waarde  
vermindering ✓
- 1.3.10 Bemarking ✓

(10 x 1) (10)



TOTAAL AFDELING A : 50

**AFDELING B****VRAAG 2: DIERE- EN GEWASPRODUKSIE****2.1.1 Verduidelik basiese prosedure van plaasbeplanning****Versameling van data:**

- Om huidige situasie te analiseer. ✓
- Enige data wat relevant is vir die bedryf. – klimaat, grond, markte ✓  
(Enige 1)

**(b) Klassifisering en evaluering van data**

- Om die grondvermoë en velduitleg te bepaal. ✓
- Data moet geklassifiseer word in verskillende kategorieë en die invloed wat hierdie aspek sal hê op die onderneming. ✓  
(Enige 1)

**(c) Werklike plan van benutting van hulpbronne**

- Om plaasaktiwiteite te koördineer en/of die bepaling van grond- en waterbestuur. ✓
- Finale beplanning vir die jaar/seisoen/dag om te verseker dat doelwitte bereik word. ✓  
(Enige 1) (3)

**2.1.2 Twee belangrike aspekte**

- Finansies/kapitaal benodig ✓
- Plaasaktiwiteite/werk vir die dag ✓
- Advertering/bemarking van produkte ✓
- Besikbaarheid van hulpbronne/water ✓  
(Enige 2) (2)

**2.1.3 Vier maniere om grondstruktuur te verbeter**

- Byvoeging van organiese materiaal/kompos/mis/organiese misstowwe, groenbemesting ✓
- Pas wisselbou toe ✓
- Bewaring bewerkings metodes
- Korrekte bewerkmetodes ✓
- Voeg kalk/gips by gronde ✓
- Organiese/biologiese boerderymetodes ✓  
(Enige 4) (4)

**2.2 Klassifiseer tipe kapitaal**

- A --Bewegings kapitaal ✓
- B – Vaste kapitaal ✓
- C – Bedryfskapitaal/ Roerende/losgoedkapitaal/Vaste kapitaal ✓
- D – Bedryfskapitaal/Roerende/losgoedkapitaal ✓
- E – Vaste kapitaal: ✓  
(5)

**2.3 Vier faktore vir grond om te kan produseer**

- Landboukundige/produksie vermoë van grond ✓
- Kwesbaarheid van gronde vir verandering of totale vernietiging ✓
- Klimaat ✓
- Korrekte bestuurspraktyke ✓  
(4)

## 2.4 Tipe boerderystelsel EN een rede

- A = bestaansboerderystelsel – ✓

### EN

- Handgereedskap/ geen meganisasie/ klein area beplant vir gesin. ✓
- Wanneer 'n boer net genoeg voedsel produseer om gesin te voed. ✓
- Maar verkoop nie baie nie/daar is geen wins. ✓
- 'n Boer spandeer niks meer as wat nodig is op insette nie. ✓

- B = Kommersiële boerderysisteesem – ✓

(Enige 1)

(2)

### EN

- Duurder tegnologie/Meganisasie ✓
- Wanneer 'n boer produkte produseer hoofsaaklik om te verkoop. ✓
- Gemik op die maak van wins. ✓
- Hulle spandeer meer op insette. ✓
- Gemeganiseerd ✓

(Enige 1)

(2)

## 2.5 Beskryf die prosedure van versorging

- Verwyder modder/skoon maak/ Was dit deeglik met skoon water ✓
- Diens van masjien/ Ghries die toerusting indien van toepassing/ ✓
- Haal spanning af van bande onder spanning. ✓
- Herstel gebreke ✓
- Beskerm dit teen roes/maak seker dat dit droog is ✓
- Bêre dit veilig/beskutte plek ✓

(Enige 4)

(4)

## 2.6 Noem perspektief

2.6.1 Gewaswetenskaplike perspektief ✓

(1)

2.6.2 Tegniiese perspektief/arbeidsperspektief ✓

(1)

2.6.3 Omgewingsperspektief ✓

(1)

2.6.4 Ekonomiese perspektief ✓

(1)

## 2.7 Onderskei tussen twee groepe arbeiders

### 2.7.1 Geskoolde arbeiders

- Daardie arbeiders wat opgelei is en voorsien is van 'n sertifikaat ✓
- Weet hoe om 'n spesifieke taak op die plas te doen ✓
- Hy kan lees en skryf ✓

### Ongeskoolde arbeiders

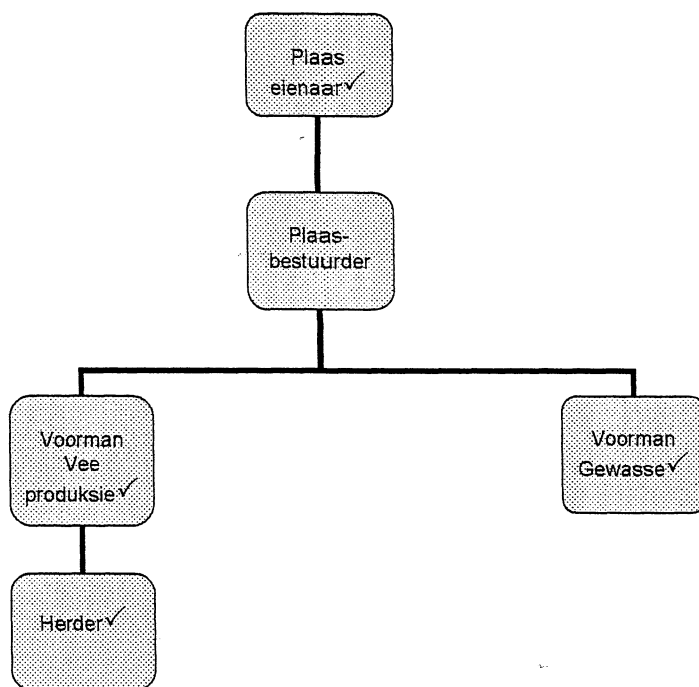
- Is nie opgelei nie ✓
- Verrig algemene take/take kan vinnig geleer en gedoen word deur die meeste mense ✓

(4)

**Verduidelik voordele van vaardig geskoolde arbeiders**

- 2.7.2
- Hoër moontlike inkomste vir plaas ✓
  - Geskoolde landboukundige werkerskorps ✓
  - Verhoogde produktiwiteit /Toegewyd vir beter werklewering ✓
  - Beter kwaliteit produk geproduseer ✓
  - Minder breekskades/langer lewensduur van produk ✓
  - Meer effektiewe gebruik van implemente ✓
  - Meer stabiele werkerskorps ✓
- (Enige 4) (4)
- 2.8.1 **Identifikasie vanaf grafiek**  
(a) Week 2 ✓  
(b) Week 5 ✓
- (2)
- 2.8.2 **Hoër opbrengs – verifiëring**
- Nee ✓
  - Die temperature gedurende week 5 en week 6 is te laag vir maksimale produksie. ✓
- (2)
- 2.8.3 **Twee praktyke om probleem op te los.**
- Plant die gewas vroeër. ✓
  - Maak gebruik van 'n kultivar met 'n korter groeiseisoen. ✓
  - Produseer die gewas in 'n kweekhuis/omgewingsbeheerde area. ✓
  - Bedek plante sodra temperature begin daal. ✓
  - Brand van materiaal langs die land sodra temperature daal onder die optimale temperatuur. ✓
  - Gesaaides/plantgewasse op noordelike helling ✓
- (Enige 2) (2)

2.9 Organogram



**Voetnota**

- Skematiese voorstelling ✓
- Reguitlyn van bevelvoering = 3 punte – plaaseienaar, plaasbestuurder, enige een van die voormanne. Daarna geen punte
- Plasing van werker onder verkeerde voorman = 5 punte

(6)

[50]

**VRAAG 3: REKORDDOUDING, FINANSIËLE STATE EN ENTREPRENEURSKAP****3.1.1 Noem vier landboukundige begrotings**

- Ondernemingsbegroting/produksiebegroting ✓
- Gedeeltelike begroting ✓
- Gelykbreekbegroting ✓
- Kapitaalbegroting ✓
- Geheelplaasbegroting ✓
- Kontantvloei begroting ✓
- Meganisasiebegroting ✓
- Begroting vir onderhoud en infrastruktuur ✓

(Enige 4) (4)

**3.1.2 Trek gedeeltelike begroting oor Rubriek vir nasien:**

Verwagte inkomste:

- Naam van die produk/item wat verkoop word ✓ ✓
- Eenheidsprys ✓ ✓

Verwagte uitgawes:

- Naam van item ✓ ✓
- Eenheidsprys ✓ ✓

(8)

**3.2 Vyf tipes rekords**

- Finansiële rekord ✓
- Arbeidsrekord ✓
- Algemene rekord ✓ (enige landboukundige lewendige hawe rekord)
- Weiding en voerrekord ✓
- Veerekord ✓
- Meganisasierekord ✓
- Produksierekord ✓
- Medisyne rekords ✓
- Stamboekrekords ✓

Voetnota: Enige relevante landboukundige veerekords.

(Enige 5) (5)



3.3 **Kopieer en voltooi vorme van lenings**

TYDSDUUR	LANGTERMYN-LENING	MEDIUMTERMYN-LENING	KORTTERMYN-LENING
Tydperk	10 jaar en langer ✓ Enige langer as 10	2 tot 10 jaar ✓ (nie net 2 of 10 jaar)	2 jaar en korter ✓
Aanwending van kapitaal	Aankoop van grond ✓	Aankoop van masjinerie ✓	Aankoop van bemesting ✓

(6)

3.4 **Voltooi balansstaat (Foutiewe berekening moet positief gemerk word)**

3.4.1	(a) Kontant	- R2 000 ✓	of	Voorraad	- R100 000 ✓	
	(b) Voorraad	- R100 000 ✓	of	Kontant	- R2 000 ✓	
	(c) Krediteure	- R11 613 ✓				
	(d) Totale laste	- R392 795 ✓				(4 x 1) (4)

3.4.2 **Berekening van netto waarde**

- $R442\ 000 - R392\ 795 \checkmark = R49\ 205 \checkmark$
- Indien slegs antwoord: Netto waarde =  $R49\ 205 \checkmark \checkmark$  (2)

3.5 **Identifiseer brondokumente**

- 3.5.1 Faktuur/Kontantfaktuur ✓
- 3.5.2 Kontant depositostrokke/Rekening deposito strokke ✓
- 3.5.3 Kredietnota/BTW faktuur/rekening ✓
- 3.5.4 Kwitansie/Betalingsbewys ✓ (4)

3.6 **Onderskei tussen kontantvloeistaat en inkomstestaat**

- Kontantvloei is die beweging van fondse deur die besigheid ✓ gedurende 'n spesifieke periode en word verteenwoordig deur kwitansies van betalings. ✓
- Inkomstestaat is die rekord van finansiële transaksies ✓ en die daaropvolgende wins/verlies van die plaas. ✓ (4)

3.7.1 **Dui ekwivalente maand aan**

Februarie ✓ (1)

3.7.2 **Twee redes vir die skielike daling in prys**

- Die boer het nie baie diere of diereprodukte om te verkoop nie so die inkomste was minder. ✓
- Die aanvraag na die spesifieke veeprodukte was laer en daarom was daar minder verkoop. ✓
- Daar was 'n oorvoorsiening op die mark en pryse het skielike gedaal. ✓
- 'n Skielike verlies aan diere (siektes, /natuurlike ramp/diefstal/roofdiere/ probleemdiere) dus minder om te verkoop. ✓
- Verbod op uitvoere (Enige 2) (2)

3.7.3 **Bereken wins/verlies****Berekeninge**

$$\begin{aligned} \text{Inkomste} &= 200\,000 + 75\,000 + 60\,000 + 50\,000 + 40\,000 + 40\,000 + 50\,000 \\ &\quad + 60\,000 + 100\,000 + 150\,000 + 250\,000 + 350\,000 \\ &= R1\,425\,000 \checkmark \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Uitgawe} &= 70\,000 + 75\,000 + 80\,000 + 85\,000 + 90\,000 + 95\,000 + 100\,000 \\ &\quad + 100\,000 + 90\,000 + 80\,000 + 70\,000 + 80\,000 \\ &= R995\,000 \checkmark \end{aligned}$$

**En bepaal**

Boer het 'n wins✓ gemaak van R430 000. ✓ (merk positief)

(4)

3.8 **Trek oor en kategoriseer in die toepaslike kolom in besigheidsplan****AFDELING VAN 'N BESIGHEIDSPLAN**

<b>BEMARKING</b>	<b>FINANSIËLE BEPLANNING</b>
Wat is die vasgestelde standaard vir die verkoop van my produk?✓	Waar gaan ek die kapitaal bekom?✓
Waar gaan ek my produk verkoop?✓	Wanneer sal ek my gelykbreekpunt bereik?✓
Wat is die verbruikers se behoefte?✓	Hoeveel is die besigheidsregistrasiekoste en belastings? ✓

(6)  
[50]

**VRAAG 4: OES, WAARDETOEVOEGING, BEMARKING, AGRITOERISME EN BEDRYF**

- 4.1 **Verduidelik die belangrikheid van gradering**
- Om gehaltebeheer te verseker./ beter kwaliteit ✓
  - Gradering is nodig om die geskikte gebruik van die produk te bepaal./ Vergemaklik bemarking ✓
  - Hoe hoër die gehalte van die bosproduk, hoe hoër is die kwaliteit van die geprosesseerde/Aansporing om beter kwaliteit produk te lewer ✓
  - Om die geeste produk in voorgeskryfde klasse te verdeel. ✓
  - Om die verbruiker te lei in die beskikbare kategorieë. ✓
  - Beter prys van produk (Enige 3) (3)
- 4.2 **Doelwitte van prosessering**
- Om die waarde van die produk te verhoog./verhoogde inkomste✓
  - Om die raklewe/ stoortyd te verhoog/om die produk te preserveer. ✓
  - Verbruikers se smaak te bevredig / Verbruikers vriendelik ✓
  - Om oorvoorsiening van produkte te hanteer. ✓
  - Makliker verpakking/hantering van produk. ✓ (Enige 3) (3)
- 4.3 **Drie nie-chemiese metodes om mikro-organismes te beheer**
- Verhitting✓
  - Pasteurisasie✓
  - Sterilisasie✓
  - Blansjering✓
  - Beroking✓
  - Versuikering ✓
  - Insouting✓
  - Verkoeling/afkoeling/yskaste/vries/verkoelingsgeriewe✓
  - Filtrasie ✓
  - Ultraviolet lig (uv)/uitstraling✓
  - Vakuumverpakking✓
  - Droging/spreidroging/sondroog/lugdroging ✓
  - Blik/Inmaak✓ (Enige 3) (3)
- 4.4 **Rol van produsente-organisasie**
- Doen marknavorsing/Bemarking ✓
  - Adverteer die produk/Bevorder die produk/Promosie ✓
  - Assisteer boere aangaande regulatoriese/beleidsaspekte en mark tendense✓
  - Adviseringsdienste aan boere ✓
  - Finansiële advies ✓ (Enige 3) (3)

**4.5 Vyf vereistes vir verpakkingsmateriaal vir vleis**

- Nie giftig ✓
  - Deursigtig/deurskynend ✓
  - Kan skoongemaak word ✓
  - Maklik wegdoenbaar/ afbreekbaar ✓
  - Verenigbaar met vleis ✓
  - Ondeurdringbaar vir gasse en reuke ✓
  - Weerstand bied teen meganisasie en temperatuur beskadiging ✓
  - Herbruikbaar ✓
  - Goedkoop wees ✓
  - Lig wees in massa ✓
  - Aanloklik/Aantreklik ✓
  - Sterk genoeg ✓
- (Enige 5) (5)

**4.6 Doelwitte van Agri-SEB**

- Verseker gelyke, billike inkomsteverspreiding ✓
  - Deelname van voorheen benadeelde mense aan die ekonomie ✓
  - Ekonomiese bemagtiging van vooraf benadeelde mense ✓
  - Om die ongelykhede van die verlede reg te stel ✓
  - Geslagsgelykheid ✓
  - Grondhervorming teikens. ✓
- (Enige 3) (3)

**4.7.1 Definieer Agri-toerisme**

- Lok reisigers, besoekers/toeriste ✓
  - Na 'n gebied wat gebruik word vir plase/landboukundige doeleindes (landelike aktiwiteite) ✓
  - Met bewaring in gedagte en geboue met landboufunksies. ✓
- (Enige 2) (2)

**4.7.2 Drie voordele van Agri-toerisme**

- Effektiewe gebruik van hulpbronne ✓
  - Verhoog die inkomste genereer deur plaaswerkers/plaaswerkers produseer items om te verkoop ✓
  - Verhoogde werkverskaffing ✓
  - Voordelig vir die gemeenskap betrokke ✓
  - Opheffing van die kwaliteit van mense betrokke se lewens ✓
  - Beskerming/Bewaring van die omgewing ✓
  - Diversifikasie/ekstra inkomste ✓
  - Bemaking van hul produkte ✓
- (Enige 3) (3)

**4.8 Ses faktore om in ag te neem voor oes**

- Grootte van die plaas ✓
- Gewas/kultivar ✓
- Weer/klimaat/grondtoestande ✓
- Oesmetode ✓
- Tydskedule/wanneer om te begin en wanneer om klaar te maak ✓
- Stoorfasiliteite ✓
- Kondisie en beskikbaarheid van oesgereedskap/toerusting/masjinerie ✓
- Besikbaarheid van arbeid ✓
- Opsie om oeskontrakteurs te huur ✓
- Diens van oestoerusting ✓
- Indiensneming van seisoenale arbeiders ✓
- Vervoer van geoeste produk ✓
- Meting van die gereedheid van die gewas vir oes ✓
- Sortering en gradering ✓
- Marknavorsing ✓

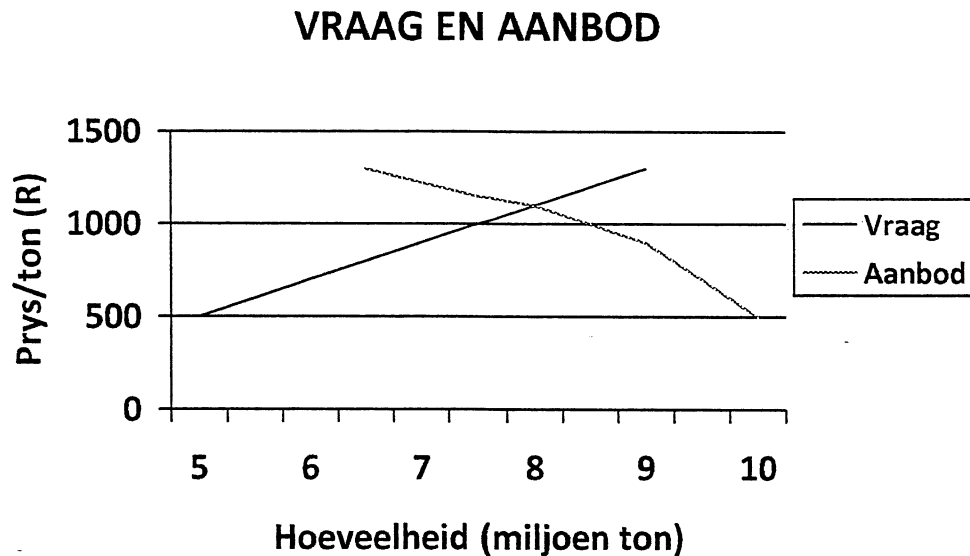
(Enige 6) (6)

**4.9.1 Definieer landboumark**

- 'n Plek waar die aanbod van landbouprodukte ✓
  - die aanvraag na die produk deur die verbruiker sal bevredig ✓
- OF**
- Enige plek waar 'n landboukundige ✓
  - Sy/haar produk kan verkoop aan die verbruiker ✓

(2)

## 4.9.2 GRAFIEK VRAAG EN AANBOD

**Kontrolelys:**

Opskrif ✓ Benoeming Y-as ✓ X-as ✓ Aanbodgrafiek ✓ Vraaggrafiek ✓

(5)

4.9.3 **Ideale punt van vraag en aanbod**

By R1 100 per ton of by 8 miljoen ton ✓

(1)

4.9.4 **Term ideale punt**

Mark ekwilibrium ✓ ekwilibrium/ mark ewewig

(1)

4.9.5 **Verduidelik ideale punt**

Dit is die punt waar die hoeveelheid van die gewas voorsien dieselfde/gelyk is aan die hoeveelheid van die produk wat deur die mark benodig word. ✓✓

(2)

4.10.1 **Rede waarom plaastoerusting gevaarlik is**

- Skerp ✓
- Vinnig bewegend ✓
- Meganies ✓
- Oop masjinerie ✓
- Swaar ✓

(Enige 1)

(1)

4.10.2 **Noem wetgewing**Wet op Beroepsveiligheid en Gesondheid/(Wet 85 van 1993)/  
Veiligheidswetgewing ✓

(1)

**4.11 VERSLAG VIR KLEINBOER****A. Agri-toerisme**

- Donkieritte vir toeriste ✓
- Demonstrasies van osse wat werk ✓

**B. Besproeiing**

- Boorgat om water te voorsien ✓
- Dam om water te stoor ✓
- Grond om te besproei ✓

(Enige 2)

**C. Meganisasie ✓**

- Muile wat werk ✓
- Verkoop van produkte om trekker te koop. ✓
- Verkoop van muile om trekker te koop ✓
- Verkoop van donkiekar om sleepwa te koop
- Kontrakteur om die grond te bewerk ✓

(Enige 2)

(6)  
[50]**TOTAAL AFDELING B: 150**  
**GROOTTOTAAL: 200**